

בכריתות דף י"ד אי' דכותבת הוי ב' זתים ובס' תרי"ב אית' דכותבת הוי פחות מכביצה אם כן כזית הוי פחות מעט מחצי ביצה וכ"ה לפי מ"ש סימן שס"ח ס"ג גרוגרת הוי שליש ביצה וכ"כ הרמב"ם ולהי"א הוי ד' תשיעית ביצה ואמרי' בפ' המצניע דגרוגרת גדול מזית ע"ש א"כ זית עכ"פ פחות מחצי ביצה אלא לא דק ולחומר' לא דק אבל לענין שאר מילי צריך לדקדק בדבר מיהו קשה הא אמרינן בכריתות שם אין בית הבליעה מחזיק יותר משני זתים ובעלמ' אמרי' אין בית הבליע' מחזיק יותר מכביצה ונ"ל דה"ק ג' זתים אינו מחזיק מיהו להרמב"ם קשה דג' זתי' לא הוי כביצ' וצ"ל דההיא דפ' המצניע מיירי בזית קטן ואנן זית בינוני בעינן וכמ"ש הרב"י בס' קצ"ו בשם הרוקח

10. ביאור הגר"א אורח חיים סימן תפז

ונראה דמה שפסק הרמב"ם ששה ביצים שהם י"ח גרוגרות כדאמרינן בגמ' שם היינו עם הקליפות והוי גרוגרות לדידיה שליש ביצה שעם הקליפה ומ"ש ביומא שם אין בית הבליעה כו' יותר מכביצה כו' היינו בלא קליפה כמ"ש שם בעירובין כמוה בלא קליפתה וע"ז אמרו שזית הוא חצי ביצה דהיינו בלא קליפתה ושיעור א' הוא אלא דלא הוי ח"ב ממש ולכן פסק גבי עירוב דב' סעודות הוא ששה ביצים דלפ"ז הוי כזית פחות משליש ביצה כנ"ל וגבי שיעורא דכזית כ' שהוא חצי ביצה והיינו כמ"ש שם וכן הש"ע לענין עירוב כ' כהרמב"ם ולענין פסח כ' שכזית הוא חצי ביצה ולפמ"ש אתיא דברי הש"ע כאן על נכון בין לשיטת התוספות ואליבא דר"מ וכנ"ל ובין לשיטת הרמב"ם:

11. צל"ח פסחים קטז:

...וכיון שנתברר שהביצים שלנו נתקטנו על מחציתם, א"כ שיעור זית שהוא חצי ביצה – הוא כביצה שלנו...

12. שולחן ערוך אורח חיים הלכות פסח סימן תפז סע' א

שיעור כזית, יש אומרים (א) דהוי כחצי ביצה.

13. אורחות רבנו חלק ב עמ' עה (בשמו של החזו"א)

...שמעיקר הדין כזית הוא כגודל זית בינוני של היום, וכן היו נוהגים בדורות קדמונים, רק אח"כ התחילו למדוד כזית לפי חלקי ביצה ומזה נתעוררו החומרות של גודל כזית..."